

หลักฐานการศึกษาภาษาอังกฤษ เมื่อ 137 ปีที่แล้วมาของไทย (นับถึงปี พ.ศ. 2527) :

จดหมายภาษาอังกฤษ ฉบับแรก ๆ ที่เจ้านายชั้นสูงกรุงรัตนโกสินทร์ทรงเขียน ร. 4

ทรงพระอักษรถึงหมอเหา (เฮ้าซ์) อเมริกันมิชชันนารีก่อนขึ้นครองราชสมบัติ

ไพโรจน์ โพธิ์ไทย

ณ วัดทอง

เช้าวันจันทร์

เจริญพร (มายังหมอเหา)

ขณะนี้เอาตมาภาพสถิต ณ “วัดทองบางกอกน้อย” พร้อมกับพระปิตุลา ซึ่งทรงเป็นพระอาจารย์ที่ทรงสมณศักดิ์สูงสุด คือ “กรมหมื่นอนุชิต ฯ”¹ พระปิตุลาเจ้า ทรงมาเฝ้าศพเจ้าจอมมารดาของพระองค์ เมื่อ 2 วัน ก่อน² (องค์ผู้ทรงสมณศักดิ์สูงสุด หมายถึง พระปิตุลา -ผู้แปล) และบรรดาศิษยานุศิษย์กับบรรดาเจ้านายหลาย พระองค์ต่างปรารถ ที่จะติดต่อกับบุคคลแปลกหน้าโดยใช้ภาษาอังกฤษ ในงานดังกล่าว ทั้งนี้เพราะพระองค์และ บรรดาศิษย์ต่างทราบ ว่า พวกแขกแปลกหน้าเคยมาในงานของเอาตมาภาพมาก่อน

ฉะนั้น พวกเจ้านายจึงได้ขอให้เอาตมาภาพเขียนจดหมายเชื้อเชิญไปยังกบตันบรวาน์และมิชชันนารีให้มา ยังวัดทอง³ ตอนเย็นเวลาก่อน 19.00 น. จึงมาร่วมในเวลาจุดดอกไม้ ซึ่งจะเป็นที่สนุกสนาน และเจ้านายจะได้ไปรยทาน (เอาเหรียญใส่ในผลมะนาว) ให้แก่หมอตามประเพณีของคนไทย กับจะเลี้ยงอาหารหมอจะรับคำเชิญ มางานนี้ไหม?

เอาตมาภาพคิดว่า พวกมิชชันนารีทั้งหมด หรือจำนวนหนึ่ง จะต้องมาแน่ ๆ เอาตมาคิดว่า พวกเจ้านายเหล่านั้นคงจะดีพระทัย หมอก็สามารถแจกหนังสือให้พระภิกษุชั้นสูง ๆ ผู้เป็นสมภารเจ้าวัดต่าง ๆ

ทั้งนี้ เพราะพระภิกษุเหล่านี้จะมาประชุมกัน ณ ที่นี้ ในเวลาดังกล่าว เอาตมาภาพสามารถที่จะชักชวนให้พวกพระภิกษุเหล่านั้น มาฟังคำเทศนาสั่งสอนของหมอ โปรดตอบจดหมายฉบับนี้ว่าหมอ ว่างรับคำเชิญดังกล่าวหรือไม่ ? เอาตมาภาพจะได้แจ้งให้พระภิกษุเหล่านั้นมาร่วมประชุมรับคำเชิญและฟังคำเทศนา รับแจกหนังสือของหมอ

ป.ล. โปรดบอกกับพวกมิชชันนารีคนอื่น ๆ ตามที่เอาตมาภาพแจ้งมาในจดหมายนี้

เจริญพร

เจ.ววย เจ้าฟ้ามงกุฎ

Transcript of: Prince Mongkut Letter

By: Herbert R. Swanson

July 25, 1978

Descriptions: one sheet of paper folded in half to make four pages. After the letter had been written it was folded again four times with the address facing, outward.

the letter begins on the front outside page. It ends on the third page (inside, right-hand side). The note by Dr. House is at the bottom of that third page.

the sheet of paper measures 18k by 23 cm.

the paper is thin and ink shows through thus making the letter difficult to read. The paper is torn in several places along the folds. The handwriting can generally be read but is difficult. The note by Dr. House is easier to read.

Transcript

wat thong Monday

morning

Dear Sir

I am now at the "wat thong Bangkok noi" with my Uncle teacher highest Priest Prince "Krommanujit"- who is rendering funeral offering of his mother two days ago. the highest Priest and his pupils (?) several princes desire to communicate with English for (?) be strangers in festival s they have heard that the strangers accustomed to be called on festival of me before therefore they petitioned me to write invitation to Cap Brown & Missionaries to be called at wat thong today evening before 7 o'clock to be attained the time of firework which will be pleasant. and they wish to give glad rivard (money put in lemon fruit) to you who arrived their festival by Siamese custom and feed you with any padable food. Will you please to accept their invitation? I think that all or a few or but one of your missionaries must come. I think they will be glad. you also can distribute your book to several high head priests of various wats because many of them will be assembled here on that time. I can introduce you to let them listen you preaching your religious subject too. Please answer me firstly 17 you will not execute this invitation. I shall inform to them to assemble for your visitation and hear you teach them or accept your books.

yours truly

J. Y. Chaufa

Mongkut

P.S.

Please inform to other missionaries (?) by means of this letter

This note though addressed to me was of course intended for all the Missionaries. The Invitation to discourse upon Christianity before the assembled head-priests of various wats may pass as a specimen of oriental compliment and perhaps of oriental insincerity - though - It may be His Royal Highness would have been glad had time allowed to have got up a kind of discussion between Missionaries & (?) his buddhist friends - Pray, do not let this note get into print - curiosity as it is every way addressed to Mr. House M.D.

ข้อความภาษาอังกฤษที่ถอดมาจากลายพระหัตถ์รัชกาลที่ 4

คำอธิบาย

1. ต้นฉบับภาษาอังกฤษ ลายพระหัตถ์ ร. 4 อยู่ที่หอจดหมายเหตุของวิทยาลัยพยาบาล
หน้าโรงพยาบาล แมคคอร์มิค อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
2. ได้รับคำอนุญาตจาก อาจารย์ชยันต์ หิริณัฐ ให้อ่านและถ่ายเอกสารมา เมื่อต้นเดือนเมษายน
2527
3. สันนิษฐานว่า ลายพระหัตถ์เลขานี้ จะทรงเขียน ก่อนปี พ.ศ. 2394 (ค.ศ. 1851) ซึ่งเป็นปีที่
เสด็จขึ้น ครองราชสมบัติ สถานที่ทรง คือ วัดทอง (วัดสุวรรณาราม ริมคลองบางกอกน้อย ปัจจุบันเข้าทาง
สี่แยก บางขุนนนท์ได้)
4. พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 3 ฉบับ หอสมุดแห่งชาติ คลังวิทยาพิมพ์จำหน่าย
พ.ศ. 2506 ระบุว่า “วันพฤหัสบดี เดือน... ขึ้น 2 ค่ำ...” (ตรงกับวันที่ 1 เมษายน 2394) เป็นวันที่พวกขุนนาง
ใหญ่ ออกไปอัญเชิญพระภิกษุเจ้าฟ้ามงกุฎที่วัดบวร ฯ ให้ทรงรับราชสมบัติ
5. ประชุมพงศาวดาร 62 เรื่องทูตฝรั่ง ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ พิมพ์งานพระราชทานเพลิงศพ
นายเทียม ลदानนท์เมื่อ 1 กรกฎาคม 2506 สรุปความดังนี้
“...หมอเฮาส์ เป็นหมอยาในมิชชันนารีอเมริกัน เประสะปิเตอ อยู่กรุงเทพ เมื่อ พ.ศ. 2390 รัชกาล
ที่ 5...”
6. สรุป พระภิกษุเจ้าฟ้ามงกุฎทรงมีลายพระหัตถ์เลขมาถึงหมอเฮาส์ ในระหว่างช่วงปี พ.ศ. 2394-
(ค.ศ. 1847-....) โดยประมาณ
7. หากหาวันเผาศพเจ้าจอมมารดาของกรมสมเด็จพระปฐมอัฐิได้ ก็จะได้วันใกล้เคียง
ที่ ร. 4 ทรงมีพระราชหัตถ์เลขมาถึงหมอเฮาในครั้งนั้น
8. จากการศึกษาลายพระหัตถ์นี้ จะทำให้เราทราบถึง พระปฏิภาณไหวพริบ ในการรับวิชาความรู้
จากชาวตะวันตก นอกจากพระองค์จะทรงมีความปรารถนาที่จะศึกษาภาษาอังกฤษ ความรู้อื่น ๆ จากชาว
ตะวันตก แล้ว จะทรงปลุกฝังให้บุคคลสำคัญสมัยเดียวกับพระองค์ ได้ศึกษาหาความรู้เช่นเดียวกับพระองค์
9. อาจกล่าวได้ว่าในช่วงปี พ.ศ. 2390-2394 (ค.ศ. 1847-) ปลาย ร. 3 คนไทยซึ่งพระภิกษุ
เจ้าฟ้ามงกุฎทรงเป็นผู้นำ เริ่มมีการตื่นตัวศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับภาษาอังกฤษ และวิชาการต่าง ๆ แบบชาว
ตะวันตก หากนับปี พ.ศ. 2390 (ค.ศ. 1847) เป็นหลัก นับมาถึง ปีพ.ศ. 2527 (ค.ศ.1984) คนไทยจะได้ศึกษา
ภาษาอังกฤษมา เป็นเวลา 137 ปีมาแล้ว

10. การเรียนภาษาอังกฤษ การศึกษาวิชาความรู้แบบตะวันตก เป็นการแสดงความรักชาติอย่างหนึ่ง เป็นการแสดงความตื่นตัวที่จะรับเอาสิ่งที่ดีที่งามกว่า เพื่อมาพัฒนาบ้านเมือง ความคิดใหม่ ๆ เช่นว่านี้ เริ่มมาจากบุคคลชั้นสูง นับตั้งแต่พระบรมวงศานุวงศ์ชั้นผู้ใหญ่สุดของแผ่นดิน เช่น เจ้าฟ้าใหญ่ หรือ พระภิกษุเจ้าฟ้า มงกุฎลงมาถึงพวกขุนนางทั้งหลาย

เชิงอรรถ

1. “กรมหมื่น นุชิตฯ” สมัย ร. 3 ทรงมีพระสมณศักดิ์เป็น กรมหมื่นนุชิต ชิโนรส ศรีสุต ตติยวงศ์-ผู้แปล
2. เมื่อ 2 วันก่อนน่าจะเป็น...อีก 2 วันข้างหน้า
3. วัดทอง ปัจจุบัน คือ วัดสุวรรณาราม ริมคลองบางกอกน้อย เข้าทางสี่แยกบางขุนนนท์ หากมาจากปิ่นเกล้า เลี้ยวซ้าย หากมาจากสามแยกไฟฉาย เลี้ยวขวา

หมายเหตุ ผู้แปลและอธิบาย พยายามใช้คำและภาษาที่คิดว่าเป็นคำโบราณ เช่น คำว่า **กปัตัน** เก่ากว่า คำว่า **กัปตัน** เป็นต้น

น่าเสียดายครับ...ที่สมัยนี้ ผู้หลักผู้ใหญ่ของท่าน เห็นความสำคัญในการเรียนภาษาอังกฤษน้อยลง ชั่วโมงเรียนภาษาอังกฤษบางชั้น บางโรงเรียนถูกลดลงอย่างน่าใจหาย

จัดทำคำอธิบายเมื่อ : จันทร 29 ตุลาคม 2527 และปรับปรุงแก้ไขคำแปล 20-23 พฤศจิกายน 2527

ที่มาของเอกสาร: หอจดหมายเหตุมหาวิทยาลัยพายัพ (หน้าโรงพยาบาลแมคคอร์มิค) อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ผู้ให้ความอนุเคราะห์: อจ. ชยันต์ หิรัญพันธ์ (1-4 เมษายน 2527)
